

OP REIS NAAR ... DE CAMARGUE

Deel 3 :

NOG EEN PAAR MARKANTE BROEDVOGELS

Zoals uit voorgaande delen over reigers, steltlopers en meeuwachtigen bleek, is de Camargue een prachtig gebied voor de ornitholoog. Toch nog even erbij vermelden dat er nog vele andere interessante soorten broeden : Hop, Scharrelaar, Bruine Kiekendief (75 broedparen aangevuld met overwinteraars), Bijeneter (meerdere honderden broedparen), Duinpieper, Berg- en Krooneend, Buidel- en Baardmees, Georde Fuut, Orpheusspotvogel, Brilgrasmus, Zwartkoprietzanger, Cetti's Zanger, Snor, Grote Karekiet, ... en twee topsoorten Vorkstaartplevier en natuurlijk Flamingo.

De Vorkstaartplevier *Glareola pratincola*

Dit stukje werd overgenomen uit: De Wielewaal, nov.dec. '01 naar Garrigues, 29 '01.

Hij broedde vroeger zowel in de Crauvlakte, langsheen de Rhône nabij Avignon als in de Camargue. Nu blijft enkel dit gebied nog over. De soort gaat er in het voorjaar op zoek naar uitgedroogde moerassen, groepeert er zich in kolonies en legt de eieren op de naakte grond. Net in deze periode worden de moerassen onder water gezet om de vegetatie weer groeikansen te bieden met nefaste gevolgen voor de Vorkstaartplevier. Tussen 1950 en 1970 schommelde de populatie in Frankrijk tussen de 30 en 70 paren. Nadien begon de achteruitgang en werden achtereenvolgens de vlakte van de Crau (1975) en de golf van Fos (1978) verlaten. Hun aantal werd respectievelijk op 10 en 20 broedparen geschat in de jaren 80 en 90. In 2000 werden opnieuw iets meer dan 100 individuen geteld, met minstens 42 koppels die 45 vliegklare jongen grootbrachten. Mits beschermende maatregelen, duidelijke afspraken en eventueel een vergoeding voor de grondeigenaars die de moerassen onaangeroerd laten, ziet het er naar uit dat de Vorkstaartplevier toch kansen op overleving heeft en zelfs opnieuw kan uitbreiden.

De Flamingo *Phoenicopterus ruber roseus*

Zijn naam heeft niets met Vlamingen te maken, maar betekent 'Vogel met de vuurvleugel'. Dat deze naam niet onverdiend is, merkt iedereen op die het geluk proefde een groep van deze gracieuze vogels op de wieden te zien gaan.

De Flamingo is een 30 miljoen jaar oude vogelsoort. Zelfs is er een voorvader gekend, de *Gallornis straeleni* die 135 miljoen jaar geleden leefde.

Nu resten er nog 6 soorten verspreid over het Middellandse Zeegebied, Latijns-Amerika, Zuid-Oost-Azië en Afrika. Ook in Noord-Amerika en Australië kwamen in vroegere millennia flamingosoorten voor, maar in Noord-Amerika (en op vele eilanden in Midden-Amerika) werden ze door de eerste indianen als voedselbron gebruikt en uitgemoord. In Australië zou de verdroging en woestijnvorming tot het uitsterven hebben geleid.

Ook in Europa werden ze vroeger vervolgd voor de veren of het vlees en vooral voor de tong die als een delicatessen werd beschouwd. De eieren werden eveneens geraapt, zo verzamelde in 1914 één eierapper alle eieren van de broedkolonie van de Camargue. In 1935 werden alle jongen weggevangen. In 1944 werd het broeden gestaakt door het onophoudelijke overvliegen van oorlogsvliegtuigen.

Onze Flamingo is een ondersoort van de Caraïbische, Grote of Rode Flamingo *Phoenicopterus r. ruber*. Onze Roze Flamingo leeft verspreid van Indië (westelijk deel) tot Zuid-Afrika in diverse gescheiden populaties. Andere broedkolonies zijn gevestigd in Spanje (3), Italië (2), Sardinië (1), Turkije (5), Egypte (1) en Tunesië (3 kolonies). In het ganse Middellandse Zeegebied verblijven zo'n 80 tot 100.000 vogels.

Van de 50.000 die in Zuid-Frankrijk aanwezig zijn in de lente overwinteren er – sterk schommelend - zo'n 5 tot 30.000. De anderen trekken zuidoostelijk naar Italië, Sardinië, Tunesië of westelijk via Spanje, Marokko naar Mauritanië, Senegal en Guinee-Bissau.

Nog anderen vliegen naar Griekenland, Turkije, Cyprus en Egypte.

Ze keren terug in februari.

Zowat de helft van de individu's neemt deel aan de voortplanting.

Vanaf januari begint de paarvorming en de balts om in maart-april zijn hoogtepunt te bereiken : spectaculair baltsgedrag, echte dansen, gevolgd door de paring.

Historiek van de broedkolonie

Er is slechts één kolonie in Frankrijk, in de Rhônedelta, op een eilandje in de zoutpannes (salins). Dit plaatsje heet 'Le Fangassier'. Het wordt beheerd door 'La Station biologique de la Tour du Valat'.

In 1954 werd door deze organisatie een programma gestart voor het behoud en beheer van de mediterrane wetlands, maar reeds in 1948 werd gestart met het verwerven van het gebied dat uitgroeide tot 2.500 ha in het hart van de Camargue. Het werd erkend als 'Vrijwillig Natuurreservaat'.

Het is zo dat Flamingo's broeden op zanderige of kleiachtige eilandjes, omgeven door water dat hen beschermt tegen grondpredators als zwerfhonden en vossen.

Door het indijken van de Camargue verdween echter de dynamiek en ontstonden geen geschikte eilandjes meer. Eind jaren '60 stelde men vast dat de Flamingo zich niet meer voortplantte. Daarom werden in 1970 plannen gemaakt voor de aanleg van een kunstmatig eilandje, dat ook beschermt tegen alle mogelijke menselijke activiteiten : het îlot de l' étang du Fangassier, aan de zuidoostkant van het centrale meer, 'Le Vaccarès', in les Salins de Giraud. De eigenaars zijn dus de Compagnie des Salins. Zij zijn ook de financiers van het project dat verder wordt gesteund door het WWF.

Vanaf 1974 is het de enige broedlocatie. Jaarlijks broeden er nu zo'n 10 tot 15.000 koppels. Vroeger was dit onregelmatig en werden heel wat broedseizoenen overgeslagen. Reeds 50.000 jongen werden geboren op dit kunstmatige eilandje van 4.000 m². Er broeden ook sternes, Kluten en Bergeenden. Vanaf de dijk kan men de kolonie overzien.

Broedgedrag

Flamingo's bouwen een bijzonder nest: een kegel van modder, bijeengetrokken met de snavel, met een kommetje in de top. Die modderkegel heeft natuurlijk tot doel waterniveauschommelingen op te vangen. Er wordt slechts één ei gelegd : eind april tot einde mei.

Beide partners broeden gedurende ongeveer één maand. Het jong wordt gevoederd door beide ouders met een soort melk (als bij de duiven) geproduceerd in de kropwand, maar in tegenstelling tot de duiven rijk aan rode bloedcellen. Na één week worden de jongen samengebracht in crèches, maar verder individueel gevoederd door de ouders.

De kuikens dragen eerst wit dons, dat na een paar weken wordt ingeruild voor grijs dons. Eind juli, op drie maanden, worden de jongen vliegvaardig. Op vijf jaar worden ze pas geslachtsrijp.

Voeding

Flamingo's voeden zich uitsluitend met kleine ongewervelden die ze vangen in de zoute vijvers. Ze foerageren met de kop omgekeerd. De bovensnavel is beweeglijk. Water wordt ingezogen waarbij delen groter dan 1,5 cm worden buitengehouden, daarna uitgeperst met behulp van de tong en daarbij gefilterd langs een groot aantal lamellen die de voedende bestanddelen (tot max. 1 cm) tegenhouden : kreeftachtigen, algen en allerlei ongewervelden.

De Flamingo behoort tot de grotere vogels met een hoogte van 1,5 tot 2 m en een spanwijdte van 1,9 m. Het mannetje is duidelijk groter dan het wijfje. Het gewicht schommelt van 1,8 tot 4,5 kg.

Sinds 1977 worden jaarlijks zo'n 700 jongen geringd, wat reeds meer dan 250.000 terugmeldingen opleverde. De ringen kunnen immers ook met telescoop worden afgelezen, net als bij ganzen. Sommige individuen werden meer dan 300 keer teruggemeld gedurende een 20-tal jaar. Als maximale leeftijd werd 34 jaar genoteerd.

Marcel Jonckers

Literatuur :

Diverse informatieve folders en vooral :

- *Guides des oiseaux de Camargue ; J.Blondel & P.Isenmann.*
- *Le Salinier, le magazine du personnel de Salins, n° 81.*
- *De Wielewaal, nov. dec. '01 naar Garrigues, 29 '01.*